

Maak plek voor meiden en vrouwen in de openbare ruimte

Yolanda de Lange

Een goede openbare ruimte is een ruimte waar je je veilig, comfortabel en uitgedaagd voelt

De openbare ruimte moet een plek zijn waar iedereen kan Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS). Maar toch voelt niet iedereen zich welkom. Met name als het gaat om veiligheid en toegankelijkheid. Vrouwen, en met name meiden, spenderen hun vrije tijd het meeste binnen. Dit komt doordat zij zich vaak het minst veilig voelen in de openbare ruimte. Dit is zeker niet meer van deze tijd. Dus laten we samen de openbare ruimte écht voor iedereen maken.

Auteur: Yolanda de Lange

Een prettige openbare ruimte

Een goede openbare ruimte is een ruimte waar in je je veilig, comfortabel en uitgedaagd voelt, aldus de twaalf criteria voor een goede openbare ruimte volgens architect en stedenbouwkundige Jan Gehl. Dit betekent dat er ruimte is om veilig te kunnen bewegen, zoals wandelen over een goede padenstructuur die voldoende verlicht is, en waar je beschutting ervaart tegen weersinvloeden en verkeersgeluiden. Daarnaast is de ruimte toegankelijk en zijn er mogelijkheden om ergens te verblijven, zoals zitgelegenheden, markten of speel- en sportplekken. Ook wordt het goed gewaardeerd wanneer er voldoende groen aanwezig is.

De openbare ruimte, zoals net is omschreven, wordt vaak door alle doelgroepen als prettig ervaren. Zo ook door meiden en vrouwen.

Helaas wordt bij het ontwerpen van dit soort plekken niet altijd rekening gehouden met deze doelgroep.

Gevoel van veiligheid ontbreekt

Er zijn al vele onderzoeken geweest (onder andere *Make Space for Girls*, *Girls Make The City* en *Ruimte voor meiden op Zuid*). Zo is er onderzoek gedaan naar meiden en vrouwen in de openbare ruimte en hoe zij die ruimte ervaren. In al deze onderzoeken kwam naar voren dat plekken met weinig verlichting, weinig overzicht en waar weinig andere mensen zijn, worden ervaren als onveilig. Hierdoor durven veel meiden en vrouwen 's avonds niet meer naar buiten en gaan ze ook vaak niet alleen de straat op. Of ze gaan plekken vermijden door een andere route te volgen, die soms veel langer is. Ook plekken waar vooral veel jongens en

mannen zijn, worden vaak vermeden, omdat veel meiden en vrouwen bang zijn dat er ongewenst contact wordt gezocht.

Ontwerpprincipes voor de openbare ruimte

Deze informatie is van cruciaal belang en het is eigenlijk gek dat er nog niet veel mee wordt gedaan. Want als we juist plekken willen creëren waar iedereen zich veilig en welkom voelt, dan is het juist interessant om te ontwerpen vanuit de doelgroep die zich het minst veilig en welkom voelt. Meiden en vrouwen hebben net zoveel behoeften als jongens en mannen om ergens te kunnen zitten, om gezellig te praten met elkaar of om buiten de deur eens een boek te lezen. Maar zeker ook om prettig te bewegen en te sporten. Skateparken en voetbalvelden zijn namelijk niet alleen voor jongens, maar ook meiden maken hier graag gebruik van. Algemene plekken, zoals sportplekken en ontmoetingsplekken, moeten we juist voor meerdere doelgroepen inrichten. Door deze plekken op te delen in meerdere multifunctionele ruimtes, heeft iedere doelgroep een plek om te vertoeven. Maar hoe doe je dat?

In het onderzoek *Ruimte voor Meiden* vind je vijf ontwerpprincipes die de veiligheidsbeleving in de openbare ruimte voor meiden en vrouwen kunnen verbeteren:

Houd er rekening mee hoe en waar jonge meiden opgroeien en dat dit van invloed kan zijn op hun gebruik van de openbare ruimte

Meiden en vrouwen hebben vooral angst voor ongewenst contact, zoals seksuele intimidatie. Ze vermijden plekken om deze interactie met vreemden uit de weg te gaan. Dat zorgt er ook voor dat meiden niet snel op straat rondhangen, wat jongens vaak wel doen. Hierdoor is hun bewegingsvrijheid beperkt.

Door grote ruimtes op te delen in multifunctionele kleinere ruimtes met een duidelijke en fijne zonering worden meerdere plekken gecreëerd, waardoor de ruimte niet meteen gedomineerd wordt door jongens en mannen,

maar nodigt de ruimte uit om gebruikt te worden door meerdere doelgroepen tegelijk. Denk bijvoorbeeld aan meerdere soorten zitplekken die niet vlak bij elkaar liggen.

Herken copingstrategieën en -tactieken van meiden en vrouwen

Meiden en vrouwen passen verschillende manieren toe om zich veiliger te voelen in de openbare ruimte. Zo reizen ze bijvoorbeeld niet vaak alleen, gebruiken ze oortjes om te voorkomen dat ze ongewenst worden aangesproken, maken weinig oogcontact met andere voorbijgangers en houden hun telefoon bij de hand in geval van nood.

Ook hier is het interessant om grote ruimtes op te delen en meerdere padenstructuren aan te leggen, zodat er makkelijk een andere weg gekozen kan worden als hier behoefte aan is. Ook voldoende verlichting is hierbij cruciaal. Daarnaast is het prettig om zitplekken te maken voor meerdere personen en voldoende zichtlijnen te creëren om overzicht te houden over de plek.

Zorg voor betekenisvolle plekken in de openbare ruimte die multifunctioneel gebruikt kunnen worden

Hierdoor voelen meerdere doelgroepen zich welkom, waardoor de sociale cohesie wordt vergroot en daarmee ook de veiligheid.

Zorg voor zichtbaar toezicht door mensen

Ook wel de 'ogen op straat' genoemd. Met name informeel toezicht moet worden gestimuleerd. Denk hierbij aan gebouwen die uitkijken op de plek, mensen die passeren op straat en ouders die aanwezig zijn in de speeltuin. Maar denk ook aan ruimere openingstijden van winkels rondom de plek en de aanwezigheid van beheerders en serviceverleners.

Ook is het plaatsen van bankjes een goed initiatief. Hierdoor verblijven mensen langer op een plek. Maar bankjes die in één lijn opgesteld staan, geven alsnog een onveilig gevoel, omdat meisjes en vrouwen zich dan bekeken voe-

len en er sneller een vreemde naast hen gaat zitten. Door bankjes op verschillende plekken te plaatsen verminder je dit probleem.

Zorg voor zichtlijnen, verlichting en toegankelijkheid

Duidelijke routes die goed verlicht zijn en een overzicht geven van de plek, zorgen ervoor dat meiden en vrouwen zich prettiger voelen en meer gebruik gaan maken van de ruimte. Dit stimuleert andere meiden en vrouwen om ook gebruik van die ruimte te maken.

Deze ontwerpprincipes moeten een basis vormen voor alle toekomstige ontwerpen van plekken in de openbare ruimte. Daarnaast is het, net als bij andere plekken, belangrijk om de gebruikers mee te nemen in het ontwerpproces en met name dus ook meiden en vrouwen. Hierdoor kan inzichtelijk gemaakt worden waar behoeftes liggen voor deze doelgroep, waardoor meiden en vrouwen worden gestimuleerd om meer gebruik te gaan maken van de openbare ruimte. Samen kunnen we ervoor zorgen dat de openbare ruimte écht voor iedereen is.

BOSSdag 2025

Tijdens de BOSSdag op 25 maart 2025 in de Metaal Kathedraal in Utrecht komen we weer in beweging voor een speelvriendelijke buitenruimte. OBB spelmakers + ruimtedenkers organiseert samen met de gemeente Utrecht een kennis- en netwerkdag voor ambtenaren van lokale overheden op gebied van BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten) in de openbare ruimte.

Deze dag is gevuld met netwerkmomenten, interactieve workshops en inspirerende sprekers, waarbij we het hebben over verschillende onderwerpen op het gebied van bewegen, ontmoeten, spelen en sporten. Denk hierbij aan BOSSvisies, natuurlijk spelen en óók over meiden in de openbare ruimte. Schrijf je hier in voor de BOSSdag: <https://www.obb-ingenieurs.nl/bosssdag2025>.

Ook plekken waar vooral veel jongens en mannen zijn, worden vaak vermeden

BE SOCIAL

 Scan, lees & deel!